

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za

slovensko ljudstvo na Primorskem

Le nik IV.

Vse za vero dom cesar ja!

Štev 8

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 30 n., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo pri vpravnistvu po 4 nov.

V Gorici, dne 10. marca 1896.

Vredništvo in vpravnistvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Oglašje in naznanila sprejema vpravnistvo po pogodbi.

Kje je zavornica?

Mi smo prijatelji odkrite besede.

Kakor smo vže enkrat rekli, naš list so v življenje obudile resolucije I. slov. katoliškega shoda.

Na tem shodu se je imenovala posebna komisija, ki se je štiri mesece potem oklicala kot „slovenski katoliški odbor“. Temu odboru za predsednika je bil izvoljen g. Karol Klun. Katoliški odbor naj bi skrbel za prireditev II. slov. kat. shoda in pa za dejansko izvrševanje resolucij I. kat. shoda.

To se je zgodilo, rekli smo, štiri mesece po kat. shodu, o božiču l. 1892. Od tistega časa se nismo več videli. Resolucije katoliškega shoda pa stojijo tam, kakor so jih natisnili v „poročilu“.

Pač pa se je od takrat marsikaj zgodilo. Tako je v tem času g. Karol Klun mej drugim v državnem zboru zagovarjal judovsko južno železnico; se je v koaliciji zavezal z liberalci in je, da bi judovski liberalizem pomagal rešiti, mej vsemi najvažnejšimi, versko vprašanje na stran potisnil, akoravno se je na kat. shodu tako strašno hudoval nad onimi slov. poslanci, ki „v odločilnih trenutkih omahujejo in jim je katoliška vera postranska reč“; je se svojim molčanjem in glasovanjem izdajal Judom sveto stvar krščanskega ljudstva, in sedi še zdaj s predsednikom I. kat. shoda v razpadajoči trohli baraki Hohenwartovega kluba — zopet v veselje liberalcem in Judom.

Ako tako dela predsednik slovenskega katoliškega odbora, mora človek res vprašati, ali so se slovenskega katoliškega shoda res vdeležili tudi Judje in liberalci? Pohujšanje je očitno. Ali res vsi katoliški Slovenci mislijo, kakor misli in dela gospod predsednik katoliškega odbora?

Med tem pa mirno spi naša „katoliška organizacija“, katera je ena glavnih točk kat. shoda; med tem spi „Leonova družba“, akoravno smo vže pred poldrugim letom v Celji vsemu svetu slovesno povedali, da jo osnujemo; med tem naša vseučilišna mladina napreduje v radikalstvu, med tem liberalci našim školam pridno mažajo lice, po naših mestih se čedalje bolj šopiri liberalstvo . . . Zmešnjava raste od dne do dne; disciplina se ruši. Naša politika je brez glave. Vse razpada . . .

Prav imajo liberalci, ako nam očitajo, da katoliški shod je bil pesek v oči, da je šlo le za osebnosti, a ne za stvar, da nam ime katoliško služi le v slepilo . . . Prav imajo!

Ne, nam vsaj je šlo vedno za stvar, za sveto katoliško stvar. Ne, za stvar gre tudi drugim našim somišljenikom. Zatorej pa vprašamo: Povejte nam vendar, kje je zavornica? S tem vprašanjem se obračamo pred vsem na

g. predsednika slovenskega katoliškega odbora. Kje je zavornica, da ne voz gre naprej?

Naj se zavornica odstrani! Ako ne, potem poročimo, da nas več ne vežejo resolucije kat. shoda; potem pa začnemo katoliško politiko sami na svojo roko, brez takih voditeljev. In prihodnost bo kazala, čigava bo zmaga!

Božja sodba v Afriki.

Med desetimi zapovedi, katere je Bog dal na gori Sinaj, je tudi ena, ki veli: Ne želi svojega bližnjega blaga. Res sicer, da je ta zapoved med vsemi najzadnja, pa vendar velja tudi ona, kakor vse druge, in Bog jo je kakor druge razglasil med bliskom in gromom.

Lahi so mislili, da za njih ta zapoved nima veljave. Poželeli so tuje blago, želja jih je zapeljala, da so kradli in ropali, kjer se je dalo.

Prevrgli so kraljem prestole, spuntali so se Avstriji, grabili dežele in cerkveno premoženje; slednjič so še papeža oropali.

Mangiando cresce l'appetito — tako pravi en njih pregovor, kar bi rekli po slovenski: požrešneš ni nikoli sit.

Ker se jim je vse tako dobro posrečilo doma, so si mislili: Zdaj pa vdarimo jo še čez morje — v Afriko. Tam si bomo pridobili novo cesarstvo. Divje zamorce postreljamo in oderemo na meh kakor zajce! — In šli so!

Pa kaj se zgodi? Bog jim je pokazal, da je res on tisti, ki je dal deseto zapoved — tudi Lahom.

Nekaj let so si lastili deželo za deželo zdelo se je, da bo kmalu pol Afrike njih. Toda afrikanski divjaki so se naveličali. Zbrala se jih je cela vojska, sto tisoč in več — in ondan, pred desetimi dnevi, so laško vojsko strašansko nabili. Postreljali so jih in sklestili, da je groza slišati. Osem ali deset tisoč so jih ubili, druge polovili, le nekateri, ki so bili bolj naglih nog, so za silo pete odnesli. Zamorci so jim vzeli vse kanone, pobrali jim ves živež, razgnali jih na vse vetrove. Lahi so bili vsi zmešani, brez glave, kakor bi jih bila vdarila Božja roka. Njih vojskovodja Baratieri, pravijo, da je najbolj tekel.

Uboga Italija ne ve zdaj kaj početi. Poslali so hitro drugih vojakov na pomoč, ali bati se je, da tudi te zamorci v dveh, treh dneh pozobljejo. Huda se Italiji prede. V državnih blagajnah je sama pajčevina, kredita ni nič, ljudstvo je izlakano; v Milanu, v Neapelji, v Siciliji žugajo s puntom. Sramota pred svetom je strašanska: zmagani so od divjih zamorcev in sramotno bodo morali Afriko zapustiti!

Pa kakor se zdi, to ni konec, ampak še le začetek Božje sodbe.

Bog je rekel z gore Sinajske med gromom in bliskom: Ne želi svojega bližnjega blaga! In ta glas Božji se iz daljne starodavnosti sliši noter do 19. stoletja, Italija pa se o tem glasu stresa.

Zdaj menda si Italijani kličejo v spomin, kako so pred tridesetimi, stiridesetimi leti proslavljali brezbožne revolucionarje in cerkvene roparje: Viva Garibaldi! Viva Cavour! Viva Vittorio Emanuele!

Takrat so delali greh — zdaj delajo pokoro.

Kmetijsko vprašanje.

Čudovita je množina porabljenih umetnih gnojil na Francoskem in Nemškem. Na Francoskem njih vrednost znaša vsako leto do 100 goldinarjev, na Nemškem do 90 milijonov. Vse to je sad prekornostnega delovanja zadrug, ki so s skupnim naročanjem na račun zadrugnikov omogočile, da se more teh gnojil vsak tudi najmanjši posestnik posluževati. Do te porabe je pri nas še daleč. Posamezni kmetovalec ali vinogradnik ne more naročiti, ker so pri malih naročilih stroški za vožnjo previsoki. Pa tudi vrednosti umetnega gnojenja naši kmetovalci ne poznajo, ker manjka jim vzgledov in poduka. Saj še marsikje ne znajo ceniti važnosti gnoja in sosebne gnojnice. Kako se pač ravna pri nas z gnojem in gnojnicami? Koliko tisočakov je zavrženih z gnojnicami, ki se odceja z gnojišč in namaka pogosto celo poti! Kolikor nam je znano, vporabljujejo jo le naši St. Andrežci, a še tam nismo opazili ene same pravilno napravljene gnojne jame. Nemško kmetijstvo je gotovo bolj napredovalo nego naše, in vendar računijo vsako leto na milijone izgube, ki prihaja iz slabega ravnanja z gnojem, vzlasti pa z gnojnicami. V tem oziru bi naša kmetijska družba kaj koristno vplivala, ako bi razpisala darila za pravilno pripravljene gnojne jame, kakor je to storila kranjska družba. Ko se bodo pri nas osnovale zadruge, povzdigne se tudi umna vporaba gnoja in umetnih gnojil.

Kmetovalcem, vzlasti onim iz vinorodnih krajev, zadruge koristijo prav obilo, da skupno naročajo seno, slamo in živalsko pičo. Za obdelovanje vinogradov je zelo važno gnojenje. Zato je prva skrb vsakemu vinogradniku za gnoj. Ako ne more doma prirediti zadostnega števila živine, mora gnoj kupovati ali zadovoljiti se z nezadostnim gnojenjem. Navadno pa v vinskih krajih ne pridelujejo dovolj sena in piče, sosebno vbožnejši. Ako hočejo čez zimo preživiti živino, morajo kupovati pičo od drugod, in sicer navadno po prekupeih, ki tudi hočejo imeti svoj dobiček. Zadruga naroči pa potrebno pičo v večjih množinah naravnost pri gospodarjih, ter tako izključuje pre-

kupce. Tako jo more potem zadružnikom prodajati ceneje, kakor bi sami kupovali. Na Francoskem je zadruga za okraj Montpellier po zimi 1893/94 nakupila za 450.000 goldinarjev sena in blizo do 200.000 goldinarjev žita. Koliko bi lahko tudi pri nas zadruga v tem oziru koristile?!

Politični pregled.

Notranje dežele.

Finančni minister je napovedal davek na pivo, žganje in žveplenke. Ubogo ljudstvo, še kri ti bodo izsesali. Napovedal je tudi davek na dohodke bogatinov, ki igrajo na borzi, toda s prav sramožljivim in boječim glasom. — V državni zbornici vse kipi. Vse stranke so nezadovoljne, a vendar grede za vlado, kakor koza za soljo. Juha, z imenom volilna preosnova, katero je skuhal Badeni, je dobro opoprana. Utegne si ž njo sam pokvariti svoj „dober“ želodec, ter odide zdraviti se v Galicijo. Tudi zadnje volitve na Dunaju so pretežno prebavljive za Badenijev sicer „dober“ želodec.

Pri zadnjih volitvah na Dunaju so pridobili združeni kristijani 96 odbornikov, židovskim liberalcem ostalo jih je le 42. Zdaj se bo tedaj pokazalo: Badeni ali Laeger — kedo je močnejši? Radovedni smo pa tudi, s kom jo zopet potegnejo naši (?) poslanci, ako pride reč tako daleč, da bo treba pokazati barvo, kakor o prvi izvolitvi Laegerjevi.

Nov dokaz, kako *Mladočehi* gorijo za nas Jugoslovane. Posl. Ferjančič s tovariši je stavil predlog, naj se rešujejo vse sodne vloge v istem jeziku, v katerem so se vložile. Toda za ta predlog ni bilo mogoče pridobiti niti jednega mladočeskega podpisa. To naj si zapomnijo oni, ki vsi gore za zvezo z Mladočehi.

Kranjski deželni odbor je volil v deželni šolski svet Murnika in liberalnega Nemca dr. Schafferja, zanj sta glasovala narodna odbornika Murnik in gromoviti dr. Tavčar. Sedaj vemo, v čem obstoji narodnost slovenskih liberalcev.

Česki državni poslanci iz Moravske se pridružijo mladočeskemu klubu.

Na Ogrskem se razkrivajo nove sleparije. Na razstavah sedaj lahko napravijo oddelek za razne vladne sleparije.

V Zagrebu je umrl dr. Anton Starčević, ki je vse svoje življenje žrtvoval hrvaškemu narodu. Le žal, da ni imel verskega prepričanja. Uboga Hrvatska!

Vnanje države.

Italijani v Afriki. Italijanska vojska je bila popolnoma poražena pri Adni. Na bo-

L I S T E K

Iskrice

3.

Varčnost.

Ali ne samo, da so se varovali vseh nepotrebnih stroškov, ampak tudi ono, kar so morali si napraviti, so varovali kar najvestneje. Da bi nam bilo dano pogledati v njihove skrinje, videli bi morda, kako ima ta in oni še tako lepo ohranjeno poročno obleko, koja mu služi morda že več deset letij, da pojde z njim celó v grob. Drug se ponaša s svojimi „botami“, katere trže morda deset in še več let, njegova žena pa je s znanim modercem na škrijce in njegovimi navadnimi rokavi preživela toliko „mod“, da je konečno sama bila najprva „moderna“.

Vidiš tedaj, kako in s čim se mora varčevati, če se hoče kaj imeti?! *Bodimo trezni in skromni v obleki!*

Res je, mi porečeš, a enkrat je bilo vse drugače! Kaj pomaga dandanes varčevati? Saj je obveljalo učeelo v narodnem gospodarstvu, da, kdor ima, bode mu še dodano, kdor pa ima malo ali nič, bode mu odvzeto še tisto malce.

Kdo ne ve, da kapitalisti in socialni demokratje odločno zatrjujejo, da manjši posestniki in srednji obrtniki se morajo izločiti skozi kapitalistično sito mej pleve in pahnuti v vrsto obupanih, brezpravnih nemaničev? Kaj bom varčeval, ko imam ko-

jišču ostalo je 9000 mrtvih, med njimi trije generali. Sovražniki so zajeli 53 kanonov. Zanimivo je, kako orožje rabijo Abesinci zoper Italijane. Ko je leta 1870. kralj Viktor Emmanuel vzel papežu Rim, morali so mu papeževi vojaki izročiti vse puške. To orožje pa je laški kralj pred nekaterimi leti podaril abesinskemu kralju Meneliku. Tedaj nekdanje papeževe puške so sedaj Italijane premagale. To je več nego slučaj! — Crispi je odstopil. Po Italiji pa se vže pojavljajo razni nemiri.

Knez Ferdinand prejme v kratkem plačilo za svoj odpad, namreč lastnoročno sultanovo pismo, v katerem se prizna za bolgarskega kneza.

Španjska vojska na Kubi je venderle začela zmagovati vpornike. Za nje se posebno potegujejo Severne Ameriške države.

Angleži in Nemci hitijo z izdelovanjem novih vojnih ladij. Zakaj? To vedo oni.

Dopisi.

Iz Solkana. Ptica po perji spoznaš, mislil sem si, ko sem bral v zadnjem „Corrieru“ poročila iz Solkana; židovskemu trobilu je res dobro došla vsaka kost, samo da ž njo udriha po katoliški duhovščini. Zadnje dni je umrl v Solkanu 85. letni grof Puppi. G. župnik bil je večkrat pri njem, da bi ga pripravil na prejem sv. zakramentov. Ker pa sv. zakramentov ni hotel sprejeti in je tudi brez njih umrl, odrekel se mu je cerkveni pokop. To je dalo povod solkanskemu dopisniku v „Corriere“, da nesramno udriha po veleč. g. župniku. Ne nestrpnost g. župnika, ampak sv. cerkev sama, katere pokojni v življenju ni hotel slušati, prepovedala mu je cerkven pokop. V sv. cerkvi pa so vsi jednaki, grof in berac. Ni res, da so vsled tega vsi ljudje razjarjeni proti g. župniku, kakor trdi dopisnik, res pa je, da vsi razven dopisnika in tovarišev ga še bolj spoštujejo, ker vestno izvajajo cerkvene postave nasproti vsem brez razlike. Ni res, da se je ljudstvo, hoteč kljubovati svojim duhovnikom, udeležilo pogreba. Udeležili so se ga pokojnikovi kmetje, drugo ljudstvo pa le iz — radovednosti. Ni res da je na grobu govoril mož iz klubovanja do duhovnikov. Bral je par besedic nedoleten mladenič iz nevednosti, česar bi pa sedaj podučen v drugo ne storil. To je resnica in to povdarjemo, da ne bode naše dobro, svojim duhovnom udano ljudstvo v svetu trpelo na dobrem imenu. Dopisnika pa svarimo, naj v drugo nikar več ne blati

maj za sproti? Kaj bom hranil, bo bo kmali skoro boljše za tistega, ki nima nič, kakor zanj, kateri je „na svojem“.

Prijatelj, kar si govoril, je bilo vse lepo in žalibog vse resnično. Verjamem ti, da narodno-gospodarski voz so strašno daleč zavozili liberalni državni poganjači!

Ali, roko na serce, nas bode li res mogla rešiti sama reforma, denimo tudi najboljša in najpravičnejša?

Kaj bo pomagalo kmetovalcem manj davka, če pa se bo še košatila mej njimi stara, bahaška zapravljenost? Kaj si bodo opomogli socialni demokratje z osemurnim delom in povikšanjem plače na 1 gld. 50 kr. in še več na dan, če pa ostane njih staro načelo: tukaj so nebesa, vživajmo.

Resnično: čim manj časa bodo delali, tem več časa bodo želeli živati. Kaj ne, to bo resnično yzorno razmerje: čim manj dela, tem več časa za vžitek t. j. tem več stroškov?

Dragi krščanski bralec, ti menda umeš?

Mi s tem nismo hoteli trditi, da se danes dobro godi delavcem; resnično vemo, kje jih boli in srčno sočustvujemo z njimi.

Isto tako tudi poznamo „črne bukve kmečkega stanu“, ter statistiko kosanja in prodavanja kmečkih domov . . . ali, — ali vemo tudi, da so v toliko in zopet toliko slučajih posamniki bili sami krivi časne pogube svoje in svojih družin.

Dalje.

g. župnika in obrekuje solkansko ljudstvo ker bi znal vihar, ki je v njegovi glavi nastal proti župniku, v resnici vzdigniti se proti njemu, ter ga odpihati iz Solkana. Veleč. g. župniku pa naj bode to v tolažbo, da najslabše sadje ni, katero ose objedajo.

Iz Moščenic v Istri. Nesrečne so naše Moščenice, posebno kar se tiče šole. Vže je polovica šolskega leta minula — a šole ni bilo vsega skupaj za en mesec. V početku šolskega leta 1895/6 je zavladala davica med otroci — bolezen, katera je tirjala mnogo žrtev — seveda šole med časom ni bilo. Na to se je ukrcala v družino g. učitelja A. Justija bolezen, koja je pobrala najprej njegova dva otroka, na to pa še njegovo mlado soprogo. Žalost je toliko vplivala na g. učitelja, da je sam obolel; čakali smo in čakali, da se njegovo zdravje poboljša — a čakanje se je potezalo tedne in tedne in na to je sprejel tukajšnji g. kapelan na prošnjo c. kr. okrajnega šolskega sveta podučevanje šolske mladeži. Komaj pa se je redni pouk, na veselje roditeljev, počel, zopet obišče otroke bolezen „ošpice“ in to v toliki meri, da je sedaj v Moščenicah komaj 5 otrok zdravih. V vsaki hiši ležijo po dva, trije, tako da so ljudje v pravem strahu za svoje otroke, posebno radi tega, ker jih je več umrlo. — Bog pomagaj!

NOVICE.

Sv. oče papež Leon XIII stopili so 2. t. m. v 87. leto svojega življenja. Rojeni so bili namreč dne 2. marča 1810 v mestu Karpinetu, v škofiji z imenom d'Anagni na Laškem kot grofovski sin grofa Ludvika Pecci in grofice Ane roj. Prosperij. — Obhajali so vže tri slavnosti in sicer kot zlatomašnik dne 1. januarja 1888, petdesetletnico škofijske oblasti dne 19. februarja 1893 in petdesetletni spomin, odkar so bili nameščeni kot nadškof v Perugi (Perudži) dne 19. januarja 1895.

Kot najviši poglavar vesoljne, edinoizveličalne cerkve 263.-ti v vrsti, imajo zdaj ob svoji strani 61 kardinalov, izmed katerih so imenovali 54 sami, ker le še 7 jih je od rajnega Pija IX. Odkar vladajo, t. j. od 3. marča 1878, pomnožilo se je število škofijskih stolice za 202. Zato ne vemo kako milega Boga zahvaliti, da še toliko delujejo. **Mi Slovani** pa spoznali smo v njih že tolikokrat svojega resničnega prijatelja in dobrotnika. Berimo le njihove poslanice, med katerimi nas mora posebno zanimati ona s začetkom: „Grande munus“. Živio!

† **Nadvojvoda Albreht Salvator** je umrl v Gricu na Tirolskem. Prepeljali so ga na Dunaj, kjer so ga pokopali v cesarsko rodbinsko rakev.

C. kr. namestništvo v Trstu v posebni okrožnici priporoča farnim uradom, da jim je skrbeti za suhe prostore v ohranjenju matic, da se ne pokvarijo. Ko bi slavna vlada tudi skrbela za zdrava stanovanja duhovnikom, da ne bodo v najboljših letih umirali!

Imenovanje. Deželni odbor goriški imenoval je deželnim knjigovodjem g. Ivana Kranjca, bivšega blagajnika mestne hranilnice v Ljubljani.

Deželnim računarjem je imenovan kobariški rojak g. Ivan Kranjec. Piše se, da je vseskoz sposoben in vreden. Nas veseli.

Darilo deželnega odbora za „Alojzijevišča“ smo vže oddali hranilnici določivši še 350 gld. **Dolga je ostalo 2600 gld.** Blagajnica je zdaj čisto prazna in ker imamo več majhnih dolgov, prosimo dobrotne pomoči.

Nov zdravnik. G. Henrik Clement, sin znanega klubučarja v Raštelu, je dovršil svoje skušnje kot medicince na Dunaju.

Bankovci po 10 kron in srebrnjaki po 5 kron. Z Dunaja javljajo, da sta se sporazumela oba ministra financ ter predložila avstro-ogerski banki, da izda bankovce po 10 kron. Vladi pa si pridržujeta, da dasti kovati srebrnjake po 5 kron. Ti

srebrnjaki bodo iz najfinišega srebra v mešanici 930 na 1000 delov.

Porotna zasedanja pričnejo 20. aprila ob 9. zreb ni bil Slovincem mil.

Veleč. g. Janez Ev. Kolavčič, župnik v Solkanu, je zopet zelo nevarno obolel. Priporočamo gorečega delavca v vinogradu Gospodovem vsem v gorečo molitev.

† **Vinko Faganel**, župan v Mirnu, je umrl za pljučnico dne 9. t. m. Pokojnik je bil dobrotnik „Slov. Alojzijevišča“, kojemu je podpisal obresti od 100 gld. Priporočamo ga v pobožno molitev.

Cestni odbor za goriški okraj obrnil je letos svojo posebno skrb do skladovne ceste med Sempetrom, Biljami in Bukovico. Saj je bilo tudi potreba, kajti ravno na tej progji je promet velik radi opekarnic v Biljah in Bukovici. V Dolnji Vrtojbi se je razširila cesta pred „Marazem“ toliko, da je tam prav lep trg; pod mostom čez Vrtojbo pa se je ogradil z zidom nevarni propad, a tudi cesta se je dovolj razširila in popravila. Pred kratkim pa se je končal del ceste nad Biljami v Bukovici, katera pelje iz Bilj v Bukovico do Gasserjeve hiše in na Volčjodrago. —

Ponesrečil se je na železnici 44letni J. Umek iz Divače, ko je šel 26. febr. v največji burji domov. Mož je prekoračil železniško progjo, toda v tistim trenutku približal se je vlak. Stroj je vrgel moža kakih 6 metrov v stran. Umek se je hudo pobil, vendar ni nevarnosti za njegovo življenje.

Pred 10 dnevi ubil se je v Soči 52 letni Andrej Komac. V naši Švici, t. j. blizu Triglavu, ni to nič nenavadnega.

Nesreča. Med Kanalom in Ročinjem prišel je pod kolo voznik iz gor, ter se nevarno poškodoval. Previdnost!

V renškej občini so zgorele štiri hiše, tri zavarovane, jedna nezavarovana. Ogenj dobro služi, a tudi hudo gospodari.

Nesreča. — V Črničah sta se igrala dva z otroka slamoreznico. Jeden je spravljal z roko seno pod ojstrino, drugi pa je prav v istem hipu kolo zavrtel. Rezilo mu je roko odrezalo za pestjo tako, da se je le nekoliko še za kožo in spodnjo kito držala. Nekateri zdravniki so hoteli naj se mu roko odreže, vendar se je poskušalo, ali se mu zaraste. Treba je pač kolo pri slamoreznicah privezati ali pritrditi.

Drzni tatovi. Iz Bilj se nam poroča: Vže nekaj časa se pri nas dogaja, da imajo razni ljudje neljube obiske nekkih oseb, katere se ne zlagajo s sedmo božjo zapovedjo: ne kradi. Takšne obiske imeli so v par letih krčmarji, tuk. kurat, ključar in 17. januarja pa tuk. krčmar in vinotržec Fr. Volk. Isti dan je prejel po pošti 700 gl., katere je njegova žena spravila v omaro. Zvečer, ko je molila cela družina rožni venec, naslonil je neznan tat dvojne lestvice na visoko okno, vbil šipo, splazil v sobo, odnesel okoli 800 gl. ter zopet odnesel lestvico k bližnjemu sosedu, ne da bi ga bil kedo zapazil. Vse zasledovanje bilo je zastoj. Po nekkih tednih sumničilo je vse tukajšnega „Ungareža“, kateri je le preveč zapravljaj in tudi prenobel živel. Ko so ga preiskovali stražniki v domači hiši, skočil je iz svojega mostovža ter jim vbežal. Zvečer se je sam naznanil policiji v Gorici, katera ga je obdržala pri sebi, ne da bi kaj od njega izvedela radi tatvine. —

V Koprivi ranil je oče svojega lastnega sina, ko sta se sprla.

Glasbena Matica v Ljubljani priredi na Dunaju dne 23. in 25. marca t. l. dva koncerta v veliki dvorani glasbenega društva. Dobrodelna koncerta sta izraz hvaležnosti za izdatno pomoč dunajskega prebivalstva ob potresu. Mešani pevski zbor močan bo najmanj 170 oseb. Poleg umetnih skladb razlegale se bodo tudi lepe naše narodne pesmi.

Krščanski Dunaj je posvetil Judom. Zmagal je sijajno judovsko gospodarstvo. V mestnem zastopu ima več ko dve tretjini svojih zastopnikov. Slava Luegerju! Du-

najski poraz Judov vplival bo tudi na druga mesta. Tudi v Gorici, ko jih preženemo v Get, gospodovali bomo katoličani.

V mestnej slovenskej šoli se šolajo trije otroci. Zvedeli smo od prijatelja, da dvoje otrok je iz hiše, katero so gonjači Slovencev v mestno šolo strašili, da bode morala plačati 5 gld. kazni, ako pošlje svoje otroke v „Slogino“ namesto v mestno slovensko šolo. Laž ima kratke noge. Laško nasilstvo je skrajno.

Slovenski otroci v laških šolah, se naučijo malo ali ničesar, ker ne umejo jezika. Ker jih laški učitelji, učiteljice, veroučitelji ne morejo prida naučiti, vzamejo jih stariši iz šole in pošljejo k župnijskim cerkvam, da jih dušni pastirji pripravijo za sprejem sv. zakramentov. Kakošni so ti nevedni revčki!? Ne znajo še čitati svojega jezika: res, pomilovanja vredni so stariši, taki otroci in dušni pastirji, ki imajo z njimi opraviti. In to se godi le zato, ker merodajni gospodje, ker slovenske krvi žejni Lahji, hočejo imeti vse laško v Gorici. Kaj jim je do verskega znanja Slovencev, — katoličanov, da so le Lahji, pa je mirna Italija!

V Gorici ni Slovencev. Tako čevkajo pogosto goriški Židje in njih osebni prijatelji prenapeti Lahji. Dogodki pričajo nasprotno. Minoli teden je umrla deklica, ki je obiskovala „Slogino“ šole. Pri pogrebu bilo je slovenskih otrok nebroj. Pa pravijo, ni Slovencev, ni slovenskih otrok!

„Slovenska Zveza“ v Sempetru priredi na praznik sv. Jožefa poučen shod v stari šoli. Predmet pouku bode vsestranski zanimiv in prevažen za kmete pa tudi za delavce. Vabimo znova vse Sempeterce, ude in neude. Vstopnina nič! Začetek takoj po blagoslovu! Na svidenje!

Vabilo k rednemu občnemu zboru „Hranilnice in posojilnice v Cerknem reg. zadruga z neomejeno zavezo“ dne 15. marca t. l. ob 2 urah popoldan v prostorih g. Andreja Kobala. — *Vspored*: 1. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo; 2. Odobrenje letnega računa; 3. Volitev načelstva, pregledovalcev in njihovih namestnikov; 4. Sprememba pravil; 5. Posamezni nasveti.

K obilni vdeležbi vljudno vabi
Načelstvo.

Kam smo prišli? V Hetzendorfu pri Dunaju se je vstrelil devetletni učenec Iv. Svarc. Prišel je iz šole domov, vzel skrivaj očetov revolver in si končal življenje.

Jude v Gorici strašno jezi izkaz judovskih tvrdk (firm). Slišali smo na lastno uho, kako sta se dva juda jezila radi tega. Zato krščanski Slovenci izogibajte se judovskih advokatov in prodajalnic!

Na goriškem pokopališču je dne 28. svečana pregledala posebna komisija novosti in se z njimi „zadovoljila“. Tako pišejo laški časopisi, dasi razne barve. Gospoda! oglejte si sami! Da vas vidimo „zadovoljne“!

Resnično! Pišejo nam s Krasa: Ko smo zadnjič obhajali sv. misijon, je neki krčmar zbadljivo in nič prav prijazno govoril o njem. Kmalu potem pa dobi po pošti svoto denarja s podpisom: „To je sad sv. misijona“. Zdej si ga pa zopet želi.

Ali še plesi?! Znano je, da je goriško glavarstvo prepovedalo lani skoraj povsod javne plese radi nemirov in nesreč, kateri so se pri njih dogajali. S to prepovedjo je glavarstvo vstreglo občni želji dobrih starišev, vestnih županov in naše duhovščine. Dober sad te prepovedi se vidi marsikje, ko ni slišati več o tolikih pretepih, pobjoh in o drugih surovostih. Se celo nori pust bil je v nekaterih krajih miren, dostojen in vse pravi, da bi se tudi naša plesateljina mladina kmalu vkrotila, da bi se ji ne ponujala prilika. Toda bati se je, da slavno glavarstvo prekliče lansko prepoved. Tako se nekje govori, da je naš g. glavar dal upanje nekim županom-krčmarjem in podžupanom-oštirjem, da bodo smeli kmalu prirejati javne plese. Nam se zdi, da bi se ne moglo storiti večjega pogrška v interesu javne pravnosti in miru,

kakor da se dovoli zopet javne plese. Govori se, da se posebno „narodni“ možje v Renčah potezajo za javne plese.

Novačenju v postu je res zlo. Prizadeti na deželi in posebno v mestu, menijo, da jim je vse dovoljeno. Prepevajo, popivajo, razgrajajo in pohujšujejo, da je joj! Ali bi ne zamogla pristojna oblast prizanesti v postu nrvstvenosti katoličanov in prenesti vojaški nabor na poznejši čas? Bomo le glas vpijočih v puščavi? Ako bomo, ne bo naša krivda, vse zlo, ki je trpe vsled tega na duši katoličani.

Pošta na Kamnem. Piše se nam: Vže 4 mesece je poštni urad na Kamnem, kamor spadajo tudi vasi Krn, Vrsno, Selce in Libušnje, a še do donašnjega dne ni bilo prebivalcem teh vasi o tej novi pošti ničesar naznanjenega. Pošta je, a ne vedò, da je, pa jim je tudi le v kvar, ker dobivajo pisma po 3 celo 4 dni kesneje, kakor od prejšnje pošte v Kobaridu. Ni se toraj čuditi, če so ljudje nejevoljni, in če želi vsakdo, naj se mu pošiljajo listi pod „P. Kobarid, poste restante.“ Zakaj se vstanavljajo nove pošte?

G. Koblarjev novi tovariš. Kakor pišejo z Dunaja, so imeli „Slovenijani“ dnè 4. marca veselico. Pri večerji, ki je končala ob 5. uri zjutraj, so vseučiliščniki, ki se zbirajo okol „Slovankega Sveta“, napravili mej bučnim vsklikanjem in gromnim ploskom sijajno in demonstrativno ovacijo gospodoma **Podgorniku in Koblarju.** Demonstracija je bila obrnjena na naslov znanih „rodoljubov in klevetnikov“. — Mej temi „klevetniki“ imamo gotovo čast biti tudi mi, posebno dr. Mahnič. Pa vse to so znamenja, ki bi morala tudi g. Klunu in patronom breznačelne, brezbarvne politike nekaj pomeniti! Radikalni tok vas bo odnesel!

Napad Židov na prevzvišenega nadpastirja je vzbudil občo nevoljo med Slovenci in Lahji. So predrzni, ker — presiti. Bo treba jih malo sestradati. Goričani, bodimo antisemiti! Dunajčane posnemajmo.

RAZNOTEROSTI.

Za „Alojzijevišče“ so darovali;
Preč. g. And. Marušič, čast. kan. gld. 20.—
„ „ Alojzij Bratina, vik. v Lokovcu . . . . . „ 9.—
„ „ Andrej Pavlica, vik. v Gorici . . . . . „ 5.—
„ „ Peter Vuga, župnik v Skrbini . . . . . „ 9.50
„ „ Jos. Pavlica . . . . . „ 22.50
„ „ Jos. Kos, vikar v Breštovici . . . . . „ 5.—
„ „ Jos. Velharticky, žup. v Ješanah . . . . . „ 2.—
„ „ Valentin Pelicon, vikar v Pliskovici . . . . . „ 4.50
„ „ Martin Zucchiatti, žup. v Gorici . . . . . „ 10.—
„ „ Matija Kravanja, knezonadšk. kancelar . . . . . „ 10.—
„ „ Jos. Mašera, vikar v Sv. Mavru . . . . . „ 5.—
Blag. „ Franc. Zucchiatti, posestnik v Medani . . . . . „ 5.—
Slavni deželni odbor . . . . . „ 650.—

Bog poplašaj! Bog blagoslovi namene čč. gg. dobrotnikov, da bi mogli zavod res vstanoviti in vrediti, kakor vže delj časa namerjavajo.

V naši nadškofiji se začne vsako leto velikonočna spoved na sred postno (IV): nedeljo, za katero je čas do Gospodovega vnebohoda ali Velikega križa. Saj že sv. evangelij dotične nedelje govori o čudežnem pomnoženju kruha, kateri čudež pomeni sv. obhajilo, s katerim nas veže četrta cerkvena zapoved, ki se glasi: „Spovej se svojih grehov postavljenemu spovedniku najmanj enkrat v letu, in v velikonočnem času sprejmi sv. rešnje Telo. Bodimo tedaj poslužni otroci skrbe matere kat. cerkve!“

Stoletnica. 1. t. m. bilo je 100 let, kar se je v Polhovem Gradcu rodil znameniti slovenski skladatelj Gregor Rihar, či-

gar cerkvene skladbe še dandanes ljudstvo tako rado prepeva. Umril je 21. avg. 1863.

„Edinosti“ ne dopade, kar smo ji zadnji pot povedali. Kar smo pisali ostane, dopadi ali ne. Da bi gospode pri „Edinost“, „Slovanskem Svetu“, „Pensiero Slavo“ itd. prepričali o napačnosti in pogubljenosti, o proticerkvenosti njih politike, tega namena nismo imeli in nimamo. Zlo je vže preveč zastarelo in ima globoke korenike. Zlo bo obrodilo, in deloma vže obraja žalosten sad. *Mi pa se bomo za slovenstvo borili kakor dozdej, tako, da ne bomo Slovencev odtujevali materi Cerkev, brez katere ni prave sreče ni tu in še manj tam.*

Terezijanska akademija na Dunaju, v kateri se vzgajajo plemenitaški sinovi, je slavila pretekli mesec 150-letnico svojega obstanka.

Kako so naraščali davki in dolgovi v Avstro-Ogerski. Leta 1830 imelo je celo avstrijsko cesarstvo 93 milijonov goldinarjev dohodkov, kateri so narasli do leta 1867 na 463 milijonov goldinarjev. Prvo leto dualizma je imela Avstrija 325 mil. gld. dohodkov, ki so do leta 1895 narasli na 637 milijonov goldinarjev; Mažarska pa je imela leta 1876 dohodkov 211 milijonov goldinarjev, leta 1895 469 mil. gld. Skupni dohodki cele države so tedaj narasli od leta 1830 do 1895 od 93 milijonov goldinarjev do 1105 mil. gld., poskočili so za 11 krat. — Državnih dolgov je imela država leta 1845 samo 902 mil. gld.; leta 1867 že 3025 mil. gld. Danes je pa v Avstriji dolgov 4650 mil. gld., v Mažarski pa 2350 mil. gld., tedaj skupaj 7 milijard gld., za katere se mora vsako leto plačati 289 milijonov goldinarjev obresti. — Teh 289 milijonov izgine večinoma v žepu židovskih kapitalistov, zato se nam ni čuditi, da so na Dunaju protisemiti.

Da le kaj nese! Policija v Budimpešti je zasledila skriven zavod, kjer so se za primerno nagrado izdelovale vsakovrstne naloge za srednješolce. Profesorji so se vže dolgo čudili, kako da dijaki pišejo tako dobre šolske naloge, vprašani pa nič ne znajo. Zakotni izdelovalci šolskih nalog so bili vsi vseučiliščniki, vodja zavoda pa je bil neki žid.

Framasonov na Nemškem je 43.896. Ko bi se nemški jezuitje, ki delujejo v tujini, in jih je 211 s približno toliko fratri, vrnili v domovino, prišel bi po jeden jezuit na 100 framasonov. Velikanska razlika! In vender se jezuitov tako silno boje, da jih ne puste v njih lastno domovino. To prav jasno spričuje, kaki duševni reveži so framasoni, ki si sicer domišljajo, da imajo vso učenost in modrost v glavi, ker si celo 100 framasonov vkpuje ne upa ugnati jednega samega mirnega — meniha jezuita!

Zakopan zaklad. Neki vrtnar v Nici (Nizza), kopajoč na svojem vrtu, je našel skrinjico, v kateri je bil 40.000 frankov vreden zaklad. Bile so razne dragocenosti, ki so bile pred 2 leti neki angleški gospej ukradene.

Dinamit v svinčniku. Minolo nedeljo hotel si je v Nikelsburgu dvanajstletni sin čevljarja Matije Kellnerja ošpiti svinčnik. Ko je svinčnik obrezoval, je zadel nož na neko trdo stvar. Da to premaga, je fant huje z nožem pritiskal. Svinčnik se je razletel, kajti v njem je bila vdolana dinamična patrona. Dečku je odtrgalo na levi roki tri prste, na desni palec in poškodovalo ga po obrazu. Sodi se, da je kak anarhistični delavec vdolal v svinčnik dinamično patrono in da je svinčnik bil komu drugemu namenjen.

Zaloigra pod zemljo. V nekem zapuščenem rovu premogokopa v Wheelingu v zapadni Virginiji (Amerika), našla so se te dni okostja štirih premogarjev. Jedno okostje je slonelo ob zidu, poleg njega je ležala steklenica, v kateri se je našel listek. Na tem listku se bere: 2. novembra 1863. Če se ta listek kdaj najde, izvedite, da smo tu pokopani, ker se je rov zasul. Jest in piti nimamo nič. Že osem dni smo zasuti. — 4. novembra. Ewing in Akelsohna sta snedla svoje skornje; luč ugasuje, zrak

e čedalje slabši. — 6. novembra. Ewing je Akelsohna ubil, mu odrezal noge in jih zavžil. Zdaj pleše z nožem v roki kakor blazen. — 7. novembra. Zdaj sem sam. Ewing me je napadel in jaz sem ga moral ubiti. Zavžil sem drugi škorenj in sedaj denem ta listek v steklenico, da se izve naša usoda. Jožef Olny. — Prebivalci dotičnega kraja se še dobro spominjajo, da so l. 1863. izginili štirje premogarji; dva sta bila Angleža, da Amerikanca.

Čudni zaroti prišli so na sled v Novem Jorku. Zarotniki mislili so razstreliti z dinamitom državno zakladnico in potem si pa prisvojiti, kolikor je moč denarja. V zakladnici je že 73 milijonov dolarjev cekinov. Policija je pa zarotnike zaprla. Mejnimi je več oseb iz boljših krogov.

Ogerski „uradni“ sleparji. V Budimpešti obsodili so na 2 leti zaradi vradnega izneverjenja nadravnatelja pomožnih uradov v finančnem ministerstvu, ki je zelo veliko poneveril. Sedaj je na vrsti policijski svetnik Hudy.

Velika tatvina. Neznani potepuhi so vlomili v hišo bančne tvrdke Pugliesi in Negro v Turinu in ukradli blizu 200.000 frankov v gotovini in v vrednostnih papirjkih.

V Kijevu na Ruskem je pogorelo gledališče. K sreči je bilo po predstavi.

Mesečnik je na grozen način našel svojo smrt. V Bocnu je pal s strehe 26letni delavski pomočnik, katerega je „luna nosila“. Ob 1. uri po noči je vstal in šel na streho. Ko je bil ravno na vrhu strehe, ga je nekaj prebudilo, zgubil je ravnotežje in padel z vrha štirinadstropne hiše na dvorišče, kjer se je ves razbil.

Petelina z zvončkom na vratu ima nekdo, ki se peča z rejo perutnine v Tor gavu. Zvonec odganja baje dihurja, kuno in lisico; kajti ako se bliža tak sovražnik kurnici, postanejo živali neumne, zvonček zveni ter odpodi sovražnika.

300letna pravda se vrši na Bavarskem v občini Burgsinu. Začela se je 21. junija 1595, ko je občina vložila tožbo zoper gospode pl. *Thüngen* zaradi nekega hrastovega in bukovega gozda, ki je bil že tedaj mnogo vreden. Sedaj je vreden več nego dva milijona mark. Prvič se je zglasila razsodba že l. 1597. v korist občini. Graščaki so naredili priziv (rekurz). Zadnjič so imeli razsodni dan 20. dec. 1895; a preloženo je bilo vse na dan 19. junija t. l. Kmetje skladajo vsak teden s čudovito vstrajnostjo tožbene desetice.

Italijani v Afriki. Nesrčena slavo-hlepčnost, prevelika zaupnost na svojo moč, narodni ponos, gnali so Italijane v boj proti

neomikanim narodom v Afriki. A ti, dasi divjaki, vedo spretno sukati orožje in Italijanom kazati pot v Evropo. Neodrešeni Židje v Gorici sočustvujejo, da je kaj. Smo jih uže prej poznali. Ko bi slovenski listi tako pisali o drugih slovanskih narodih n. pr. o Rusih, kakor pišejo ti-le „po svoje“ o Italiji in Afriki, razvpili bi jih za panslaviste.

Listnica vredništva. G. N. N. v N. Spis smo dobili prepozno za ta pot. Ko ga bomo prebrali, bomo videli, kako in kaj. Lepa hvata, da se toliko zanimate za našo stvar! G. Pr. Vaš spis bomo porabili. Za spise take vsebine smo vselej hvaležni.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 20. marca.

V pisarni Seitz-ove tiskarne nasproti semenišču v Gorici prodaja se po znižani ceni — 1 gld. 30 kr.

Veliki teden

4—2

in

Velika noč,

spisal prof. ANDREJ MARUŠIČ.

Knjiga se pošilja tudi po pošti na povzetje. Kdor pa denar že z naročilom vred pošlje, naj pridene še 10 kr. za vozni list.

Alleluja!

4 velikonočni napevi „Regina coeli“ in Te Deum, za mešan zbor zložil Ig. Hladnik op. 22. cena 60 kr.

Missa pro defunctis („Requiem“), za en glas z orglami ali pa četveroglasno op. 23. cena 40 kr. — Oba dela ob enem 80 kr. — Dobi se pri skladatelju v Novem mestu (Dolenjsko).

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

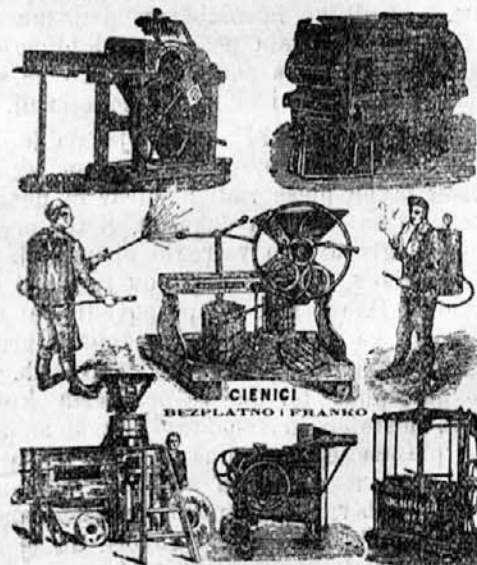
priporoča prečastitim cerkvenim oskrbništvam ter slavnemu občinstvu, garantirane pristne čebelno-voščene sveče kilg. po 2 gld. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z svoto 1000 kron. — Sveče slabših vrst za pogrebe in stranska razsvetljava cerkvâ prav po ceni. — Kadila za cerkve: *Lacrima I.* kilg. po 1 gld. 20 kr., *lacrima II.* kilg. po 1 gld., *granis* kilg. po 60 kr.

Vse stroje za kmetijstvo!

2 — 20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO

IG. HELLER, BEG

II. PRATERSTRASSE BR. 49.

Sadne mline s kamenitimi in železnimi valjarjami,

sadne stiskalnice vsih sestav,

sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE,

trijerje, žitočistilnike, brane, mline,

trtne škropilnice in vinske stiskalnice

prodaja po jako znižani ceni proti jamstvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obširni ceniki se dobe zastonj.

Prekupci se iščejo.

→ Posebno se sviri pred ponarejenim blagom! ←